

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 21. august 2023
(OR. en)

12373/23

COASI 154
ASIE 77
CFSP/PESC 1157
PE 97
WTO 126
COHOM 179
ECOFIN 826
MACAO 1

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	18. august 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	JOIN(2023) 29 final
Teema:	ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Macau erihalduspiirkond: 2022. aasta aruanne

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument JOIN(2023) 29 final.

Lisatud: JOIN(2023) 29 final

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 18.8.2023
JOIN(2023) 29 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Macau erihalduspiirkond:

2022. aasta aruanne

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

MACAU ERIHALDUSPIIRKOND:

2022. AASTA ARUANNE

Kokkuvõte

Pärast Macau üleandmist Hiina Rahvavabariigile 1999. aastal on Euroopa Liit ja selle liikmesriigid tähelepanelikult jälginud Macau erihalduspiirkonna majanduslikku ja poliitilist arengut, mis toimub põhimõttel „üks riik, kaks süsteemi“. EL toetab seda põhimõtet ja selle rakendamist kooskõlas Macau põhiseadusega, mille eesmärk on tagada, et elulaad, õigusriik ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse Macaus püsib kuni 2049. aastani muutumatuna.

Käesolev aastaaruanne, mis hõlmab aastat 2022, avaldatakse kooskõlas 1999. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusega.

2022. aastal hoogustus Macau integreerimine riiklikku arengukavva. Macau erihalduspiirkonna valitsus tegeles edasi riikliku julgeoleku kaitsmist käsitleva seaduse muutmisega, millega võidi kahjustada põhiseaduses sätestatud poliitilisi ja põhivabadusi. 15. detsembril võttis seadusandlik kogu seaduseelnõu esimesel lugemisel ühehäälselt vastu.

Macau suur autonoomia ning õigused ja vabadused, mis pidid olema kaitstud vähemalt 2049. aastani, jätkasid 2022. aastal kahanemist.

Seda aastat iseloomustasid COVID-19ga seotud ranged suhtlus- ja reisipiirangud, mis isoleerisid Macau ülejäänud maailmast. Veebruaris leevendas Macau Mandri-Hiinast saabujate jaoks reisipiiranguid, et võimaldada suuresti Hiina turismist sõltuval majandusel taastuda.

2022. aastal muutus seoses Alvin Chau, suurima hasartmängureise¹ korraldava ettevõtte juhataja kohtuprotsessiga ja uue hasartmänguseaduse vastuvõtmisega oluliselt hasartmängukeskkond.

Peamised arengustrateegiad, mida viidi ellu Pekingis asuva keskvalitsuse juhtimisel, olid jätkuvalt majanduse mitmekesistamine, integreerimine Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonda ning Hengqinis asuva Guangdongi ja Macau põhjaliku koostöö piirkonna arendamine.

2022. aasta esimeses kolmes kvartalis kahanes Macau SKP 27,8 % võrra 130,3 miljardi Macau pataakani (15,6 miljardit eurot), mida on 61 % vähem kui

¹ Lühiajalised reisirid jõukate mängurite (enamasti Mandri-Hiinast) Macau kasiinodesse meelitamiseks.

2019. aastal (enne pandeemiat). Tööturg pidas hästi vastu ning valitsus jätkas elanikkonna ja ettevõtjate jaoks COVID-19 toetusmeetmete rakendamist.

COVID-19ga seotud reisipiirangud, sealhulgas kohustus viibida kaks nädalat hotellis karantiinis, ei võimaldanud ELi esinduse ametnikel endiselt külastada Macaud või korraldada seal üritusi, takistades seega nende tööd ning piirates suhtlemist valitsusametnike, kodanikuühiskonna, ettevõtjate ja muude sidusrühmadega. Reisipiirangud pärssisid ka ELi liikmesriikide konsulaarabi jõudmist Macaus viibivate ELi kodanikeni ja konsulaarabi jõudmist Hongkongis viibivate Portugali kodanikeni.

I. Poliitiline, õiguslik ja sotsiaalne areng

Pärast seda, kui 2021. aastal enne seadusandliku kogu valimisi 21 kandidaati diskvalifitseeriti, ei ole opositsioon enam seadusandlikus kogus esindatud. Seadusandliku kogu esimees teatas seadusandliku kogu tegevusaruande avaldamisel siiski, et seadusandliku kogu tõhusus on märkimisväärselt suurenenud.

Detsembris valis Macau 15 kandidaadi seast 12 delegaati Hiina Rahvakongressi. Neist üheksa, sealhulgas seadusandliku kogu esimees, on Hiina Rahvakongressi endised liikmed.

Macau advokaatide ühendus valis oma esimeheks seadusandliku kogu ja Hiina Rahvakongressi liikme Vong Hin Fai.

Macaus asuv **Taipei majandus- ja kultuuriamet** jätkas oma tegevust. Oktoobris kinnitas Taiwani Mandri-Hiina küsimuste minister, et Macau oli andnud kolmele Taiwani esindajale erihalduspiirkonnas viisapikenduse pärast diplomaatilist ummikseisu, mis oli tekkinud, kui Macau oli palunud neil esindajatel alla kirjutada „ühe Hiina“ algatusele ja tunnistada sellega Taiwani Hiina osana. Macau majandus- ja kultuuriamet Taiwanis tegutseb edasi.

10. aprillil 2022 toimus **Hiina ja portugali keelsete riikide majandus- ja kaubanduskoostöö foorumi** erakorraline ministrite konverents majandus- ja kaubanduskoostöö teemal. Hiina peaminister Li Keqiang pidas veebi teel konverentsi avakõne, kus ta kutsus üles suurendama Hiina ja portugali keelsete riikide vahelist koostööd ning rajama Macausse epideemiade ennetamisele keskenduva teabekeskuse.

COVID-19ga seotud poliitika mõju

Macau rakendas Mandri-Hiina **dünaamilist COVID-19 nullstrateegiat**. Jaanuaris kehtestas Macau kahenädalase keelu reisilendudele väljastpoolt Mandri-Hiinat, olles teinud reisijate seas kindlaks kolm COVID-19 juhtu. 1. septembril avas Macau taas oma piiri välismaailmale, lubades 41 riigi kodanikel siseneda oma territooriumile ilma tervishoiuasutuse eelneva heakskiiduta. Väljastpoolt Mandri-Hiinat saabunud reisijatele jäi kehtima hotellis karantiinis viibimise kohustus. Karantiini pikkust vähendati järk-järgult 21 päevalt aasta alguses viiele päevale aasta lõpu poole. 11. juulist 23. juulini rakendati ranget liikumiskiirangut. Valitsus käskis elanikel teha kohaliku puhangu eri etappides mitmel korral PCR-teste ja antigeeni kiirteste. Korraldati testimiskampania, kus võeti sihikule konkreetsete välisriikide kodanikud, eelkõige filipiinlased, keda sageli palgatakse koduabilisteks².

Rangete karantiininoorte tõttu puudus Hongkongis asuvatel Macaus akrediteeritud diplomaatidel konsulaarjuurdepääs.

Statistika- ja rahvaloendusameti andmetel kahanes elanike arv 2022. aastal 672 800 elanikuni³. Vähenes nii mitteresidentidest töötajate kui ka Macau elanikest Euroopa kodanike arv.

Seadusandlik areng

2022. aastal toimus seadusandlik areng kahes olulises valdkonnas. Esiteks muudeti hasartmänguseadust,⁴ et suurendada ametiasutuste kontrolli kasiinoettevõtjate ja eeskätt hasartmängureiside korraldajate üle. Teiseks tegeleti riikliku julgeoleku seaduse muutmisega, mis oli aasta lõpus alles pooleli. Detsembris esimesel lugemisel vastu võetud eelnõust on näha, et muudetud seadus on piiravam ja viidud kooskõlla Hongkongi riiklikku julgeolekut käsitleva seadusega⁵.

Suurt tähelepanu pälvinud kohtuprotsess hasartmängumagnaadi Alvin Chau üle, kes käitis kasiinodes VIP-saale, näitas ametiasutuste kindlat otsust tugevdada kontrolli hasartmängusektori üle. Kohus mõistis Chau süüdi 162 talle esitatud süüdistuses, sealhulgas ebaseadusliku hasartmängu ja pettuse võimaldamises, ning määras talle 2023. aasta jaanuaris 18 aasta pikkuse vanglakaristuse. Suuruselt teine hasartmängureiside korraldaja Levo Chan mõisteti samuti süüdi pettuses, rahapesus ja kuritegeliku ühenduse juhtimises⁶. On oodata, et Hiina

² <https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/3/192590/Macau%E2%80%99s-Covid-zero-plan-now-targets-city%E2%80%99s-Filipino-workers>.

³ <https://www.dsec.gov.mo/ts/#!/step2/KeyIndicator/en-US/240>.

⁴ <https://www.al.gov.mo/pt/law/year/507>.

⁵ <https://www.al.gov.mo/pt/law/lawcase/553>.

⁶ <https://www.thestandard.com.hk/section-news/section/11/249158/18-years-in-jail-for-junket-king>.

võitlus korrupsiooni ja rahapesu vastu vähendab Macau majanduse sõltuvust hasartmängutegevusest.

Erihalduspiirkonna juht Ho Iat-Seng seadis oma novembrikuu poliitilises avalduses tähtsale kohale sotsiaalküsimused, tsiteerides peasekretär Xi Jinpingi 1. juuli kõnet Hiina Kommunistliku Partei 100. aastapäeva puhul. Ta teatas, et valitsus jätkab ulatusliku avaliku videovalvesüsteemi (Sky Eye) rakendamise viienda etapiga. Kodanikuühiskonna liikmed ja demokraatiat pooldavad poliitikud on väljendanud muret eraelu puutumatusel avalduva võimaliku mõju ja näotuvastustehnoloogia kasutamise pärast. Juulis väljendas seda muret ka ÜRO inimõiguste komitee⁷.

Erihalduspiirkonna juht Ho Iat-Seng teatas oma poliitilises avalduses ka plaanist reformida 2023. aastal seadusandliku kogu valimissüsteemi, et rakendada põhimõtet, mille kohaselt peaksid Macau asja ajama Macau patrioodid.

Samuti teatas erihalduspiirkonna juht **ametiühingute seaduse** vastuvõtmisest. Kuigi ametiühingute loomise õigus oli sätestatud põhiseaduses, puudus Macaul seadus, mis oleks ametiühingute loomise legaliseerinud. 2023. aasta jaanuaris võttis seadusandlik kogu seaduseelnõu vastu esimesel lugemisel. Kodanikuühiskond väljendas muret selle pärast, et õigusakt ei hõlma streigiõigust ja sellega ei ole ette nähtud kollektiivläbirääkimisi.

Riiklik julgeolek

Valitsus hakkas panema suuremat rõhku riiklikule julgeolekule. 15. detsembril võttis seadusandlik kogu esimesel lugemisel vastu **riikliku julgeoleku kaitsmist käsitleva seaduse nr 2/2009** muutmise eelnõu⁸. Selle 2009. aastal vastu võetud seadusega oli kuulutatud ebaseaduslikuks riigireetmine, lahkulöömine, Hiina Rahvavabariigi keskvalitsuse õhnestamine, mässule õhutamise, riigisadaluste vargus, Macau riiklikku julgeolekut ohustavad välismaised poliitilised organisatsioonid ning Macau poliitiliste organisatsioonide kokkumäng välismaiste poliitiliste organisatsioonidega riikliku julgeoleku kahjustamiseks.

Augustis konsultatsiooni käivitamisel teatas julgeolekusekretär, et seaduse muutmise võimaldab kaitsta riiklikku julgeolekut samal määral kui seda kaitsevad Mandri-Hiina ja Hongkongi seadused. Konsultatsioonidokumendis märgiti, et riikliku julgeoleku kaitsmise kontekstis saab rääkida vaid „ühe riigi“ vastutusest, tegemata vahet „kahel süsteemil“.

⁷ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2572&Lang=en.

⁸ <https://www.al.gov.mo/pt/law/lawcase/553>.

Seaduse muutmisel laiendati seadusega hõlmatud süütegude määratlust. Lahkulöömine hõlmab nüüd lisaks vägivallategudele ja muule tõsisele ebaseaduslikule tegevusele ka tegusid, mille puhul vägivalda ei rakendata. Õõnestamise keeld hõlmab nüüd kogu riigikorda. Riigisaladuste varastamise eest on võimalik määrata rangem karistus, kui sellega seatakse ohtu riigi iseseisvus, ühtsus ja julgeolekuhuvid. Kokkumõngu mõistet on laiendatud, et hõlmata kokkumõng mis tahes organisatsiooni, ühenduse või isikuga väljaspool Macaud. Muutmisel lisati seadusesse uued süüteod, nagu kuriteole kihutamine või mässule õhutamine toetamine, millega võetakse sihikule erasfääris toimuvad sõnavõttud. Seaduses sätestatud ettevaatusabinõud võimaldavad pealt kuulata isiklike sidevahendite kaudu toimuvat teabevahetust ja kehtestada ajutise väljumiskeelu isikutele, kes võivad toime panna kuriteo, mis võib ohustada riiklikku julgeolekut. Sellega minnakse kaugemale Hongkongi riikliku julgeoleku seaduses sätestatust.

Macau advokaatide ühendus ja Macau sünergiaühendus juhtisid tähelepanu asjaolule, et ei olnud võimalik esitada märkusi konkreetsete muutmisklauslite kohta, sest need ei olnud konsultatsioonidokumendis loetletud. **Macau ajakirjanike liit** väljendas muret selle pärast, et mitmesuguste süütegude määratlusi oli laiendatud ilma selgete õiguslike määratlusteta. Ajakirjanike liit märkis, et õõnestamise keeldu võidakse kasutada väljendusvabaduse piiramiseks, ja küsis, kas valitsusel on kavas esitada suunised.

Õigused, vabadused ja võrdsed võimalused

Juulis väljendas **ÜRO inimõiguste komitee** Macau korrapärase hindamise raames, mis toimus **kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti** alusel, muret rahumeelse kogunemise keelu, rändajate õiguste kaitse puudumise ja seadusandlikkuse kogusse kandideerimise kriteeriumide pärast⁹.

Komitee märkis, et Macau kohtud on tõlgendanud seda pakti valesti ning kehtestanud väljendusvabadusele ja avalikes asjades osalemisele liiga ulatuslikud piirangud. Komitee õõrgitas Macaud suurendama jõupingutusi, et parandada kohtunike, prokurõride, õigustõõtjate ja üldsuse teadlikkust paktis sätestatud õigustest ja nende kohaldatavusest kohaliku õiguse alusel.

Endiselt oli ohus **kogunemisvabadus**. 2020. ja 2021. aastal lükkasid ametiasutused tagasi Demokraatliku Arengu Liidu taotluse, milles paluti luba korraldada 1989. aastal Taevase Rahu väljakul toimunud veresauna aastapäevaga seoses 4. juunil küünaltega mälestustseremoonia. 2020. aastal tõid ametiasutused tagasilükkamise põhjuseks COVID-19 ja 2021. aastal ohu

⁹ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FCHN-MAC%2FCO%2F2&Lang=en.

kahjustada keskvalitsuse mainet. 2022. aastal otsustas Demokraatliku Arengu Liit 4. juunil mälestustseremoonia korraldamise luba mitte taotleda, peljates, et tseremoonial osalejaid ähvardab suurem vahistamise oht.

Ühinemisvabadus: valitsus algatas ametiühingute seaduse vastuvõtmise menetluse, kuid see seadus ei sisalda streigiõigust ega kollektiivläbirääkimiste õigust. 12. juunil avaldati 2021. aastal toimunud 45-päevase konsultatsiooni aruanne¹⁰. Selles märgiti, et mõnes arvamuses oli juhitud tähelepanu streigiõiguse puudumisele kavandatud seaduses. Valitsus ütles oma vastuses, et uue seadusega luuakse uhiuus süsteem, mille nii tööandjad kui ka töötajad peaksid kasutusele võtma järk-järgult.

Endiselt oli surve all **ajakirjandusvabadus**. Varem valjuhäälnud Macau portugali- ja ingliskeelse ajakirjanduse ühendus valis uue juhatuse, kes lubas teha koostööd valitsusega ja hankida valitsuse teabebüroolt rohkem rahalisi vahendeid.

Muret valmistasid **eraelu puutumatus** ja andmekaitse. COVID-19 vastase võitluse raames kasutasid ametiasutused mitmeid jälgimisrakendusi, sealhulgas võtsid kasutusele asukohatuvastuse tarkvara ja kogusid isikuandmeid.

Pealtkuulamist ja teabevahetuse kaitset käsitleva muudetud õigusraamistiku alusel on politseil lubatud sidevahendite kaudu toimuvat teabevahetust pealt kuulata, kui kahtlustatakse selliste kuritegude toimepanekut nagu terrorism, riiklikku julgeolekut ohustav kuritegu või küberkuritegu. Teatavatel asjaoludel saab politsei nõuda telekommunikatsioonivõrgu operaatoritelt telefonikõnede logisid ilma kohtuniku eelneva heakskiiduta. Alates 2023. aasta augustist karistatakse operaatoreid, kui nad ei esita valitsusasutuste nõudmisel andmeid.

Macaus töötab ligikaudu 23 543 **mitteresidendist koduabilist**, kellest enamik on Filipiinidelt, Vietnamist, Indoneesiast, Myanmarist ja Nepalist pärit naised. 2022. aastal ei saanud nad pandeemiaga seotud reisipiirangute tõttu oma välismaal asuvate peredega taasühineda. Koduabiliste ametiühingute sõnul esines juhtumeid, kus koduabilisele ei makstud palka, ja juhtumeid, kus koduabiline lasti lahti, sest kardeti nakatumist. Tööandjad ei pidanud hoolitsema koduabiliste ravikindlustuse eest. Endiselt puudus standardleping ja oli kehtestamata miinimumsissetulek, kuna töötajate miinimumpalka käsitlev seadus ei ole kohaldatav välisriigist pärit koduabiliste suhtes. Värbamisagentuurid küsisid koduabilistelt jätkuvalt kõrget tasu, mis ulatus sageli kahe kuu palgani.

¹⁰ <https://www.gov.mo/pt/consulta-de-politicas/consulta-publica-sobre-a-lei-sindical/>.

Esines **etniliste vähemuste diskrimineerimist**. 21. juulil nõudis valitsus, et kõik Filipiinide kodanikud, sealhulgas Macau elanikud, teeksid seoses COVID-19 vastase võitlusega kolmel järjestikul päeval (22.–24. juulil) nukleiinhappetesti. Valitsus loobus sellest meetmest pärast seda, kui koduabiliste ametiühing väljendas muret diskrimineerimise pärast. See oli teine kodakondsuspõhine testimisvoor 2022. aastal (sarnane korraldus oli antud juunis Myanmar kodanikele).

Ameerika Ühendriikide välisministeerium määras Macau oma **inimkaubanduse** nimekirjas 3. tasandi riigiks, väites et valitsus ei osutanud kolmandat aastat järjest ühelegi ohvrile teenuseid ega esitanud süüdistusi seoses inimkaubandusega¹¹.

Ei ole toimunud mingit sotsiaaldialoogi **LGBTIQ+ kogukonnaga** ja samasooliste abielu ei tunnistata. Seetõttu ei ole LGBTIQ+ kogukonna liikmetel vanemluse küsimustes ja pärimisõiguse valdkonnas samu seadusest tulenevaid õigusi kui teistel inimestel. Transsoolistel inimestel ei ole lubatud muuta ID-kaardil oma sugu.

Tervishoiutöötajatel ei olnud endiselt piisavat teavet LGBTIQ+ patsientide vajaduste kohta. Organisatsioon Rainbow of Macau (Macau Vikerkaar) kutsus valitsust üles looma spetsiaalsed tervishoiuteenused ning eraldama nende jaoks meditsiinitöötajad, kes annaksid soolise düsfooria korral asjakohast nõu, diagnoosiks seda ja pakuksid ravi.

II. Majanduslik areng

2022. aasta esimeses kolmes kvartalis kahanes Macau SKP aastataguse ajaga võrreldes 27,8 % võrra¹² 130,3 miljardi Macau pataakani (15,6 miljardit eurot¹³). See summa on 61 % väiksem kui 2019. aastal (330 miljardit pataakat / 39,6 miljardit eurot), mis **osutab sellele, kui rängalt** mõjutasid pandeemiaga seotud piirangud Macau majandust.

Oktoobris prognoosis IMF, et aprillis prognoositud 15,5 % suuruse kasvu asemel kahaneb Macau majandus 2022. aastal 22,4 %¹⁴. 2021. aastal suurenes Macau SKP 18 % (pärast 2020. aastal 56,3 % võrra vähenemist).

¹¹ <https://www.state.gov/reports/2022-trafficking-in-persons-report/macau/>.

¹² Allikas: Macau erihalduspiirkonna valitsuse statistika- ja rahvaloendusamet, <https://www.dsec.gov.mo/en-US/>.

¹³ Konverteeritud eurodesse, kasutades 2021. aasta detsembri InforEuro vahetuskurssi.

¹⁴ „Recovery during a pandemic: health concerns, supply disruptions, and price pressures“ (Pandeemia ajal taastumine: terviseiga seotud küsimused, tarnehäired ja hinnasurve), oktoober 2021, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/10/12/world-economic-outlook-october-2021>.

Majandusele avaldas märkimisväärset mõju **turistide väike arv**. 2022. aastal külastas linna 5,7 miljonit turisti, mida on 15 % vähem kui 2019. aastal (39,4 miljonit). Varem moodustas umbes poole Macau SKPst hasartmänguteenuste eksport¹⁵. 2022. aasta esimeses kolmes kvartalis küündis see eksport turismi kahanemise tõttu aga üksnes 24,8 miljardi Macau pataakani (3,0 miljardit eurot), vähenedes eelmise aastaga võrreldes 54,5 % ja moodustades vaid 13,7 % ekspordi väärtusest samas ajavahemikus 2019. aastal (181 miljardit Macau pataakat / 21,7 miljardit eurot). Hotellide keskmine täitumus oli sel aastal vaid 38,5 % võrreldes 50 %ga 2021. aastal ja 91 %ga 2019. aastal.

Tööturg pidas keerulises majanduskeskkonnas hästi vastu: aasta lõpus oli töötuse määr 3,5 % võrreldes 1,7 %ga enne pandeemiat.

Inflatsioon püsis madal: keskmine koondtarbijahinnaindeks tõusis 1,0 %.

Majandustegevuse kahanemise tõttu **vähenes maksutulu**, samal ajal kui valitsemissektori kulutused suurenesid. Valitsus pidi kulutuste rahastamiseks kasutama oma eelarvereserve. Kapitalireservid kahanesid novembris 563 miljardi Macau pataakani (67,5 miljardit eurot), vähenedes aastataguse ajaga võrreldes 12,2 %. Sellegipoolest on need endiselt piisavad, et katta valitsemissektori kuue aasta hinnangulised kulutused (2022. aasta eelarve tasemel).

2021. aastal oli välisinvesteeringute maht 334 miljardit Macau pataakat (40,0 miljardit eurot) võrreldes 2020. aasta 297 miljardi Macau pataakaga (35,6 miljardit eurot). Suurim investeeringute allikas oli Hongkong 49 %ga, kellele järgnes Mandri-Hiina 34 %ga (ei hõlma investeeringuid *offshore*-rahanduskeskustest).

Majanduspoliitika

Erihalduspiirkonna juht tutvustas oma iga-aastases poliitilises avalduses 2023. aastal rakendatavat majanduspoliitikat. Majanduse valdkonnas peetakse esmatähtsaks kiirendada taastumist, elavdada turismi- ja hasartmängusektorit, suurendada investeeringuid taristusse ja eluasemetesse ning jätkata majanduse mitmekesistamise strateegia elluviimist.

Kooskõlas Hiina 14. viisaastakuplaaniga aastateks 2021–2025 rõhutas erihalduspiirkonna juht vajadust integreerida Macau veelgi enam riigi, eelkõige Hengqini piirkonna ja Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonna

¹⁵ Hasartmänguteenuste ekspordi mõõdetakse mitteresidentide kulutustena hasartmängudele.

poliitikasse. Ta teatas kiiremast taristu rajamisest, mis hõlmab uusi arenduspiirkondi, raudtee- ja maanteetranspordi ühendusi, elamuid, ringlussevõtuprojekte ja kuivendustöid.

Endiselt peeti väga oluliseks toetada majandust, mida olid kahjustanud pandeemiaga seotud piirangud. Valitsus laiendas mitut leibkondadele ja ettevõtjatele suunatud COVID-19ga seotud rahalise toetuse meetet (sh maksuvähendused ja mitmesugused tasudest vabastused inimestele ja ettevõtetele, üüriisoodustused ja subsideeritud koolituskava).

Elanikud said endiselt kasu jõukuse jagamise kavast, mis oli kehtestatud 2008. aastal, et jagada elanikega majandusarenguga kaasnevaid hüvesid. Alalised elanikud said 10 000 Macau pataakat (1 199 eurot) ja ajutised elanikud 6 000 Macau pataakat (719 eurot). Erihalduspiirkonna juht teatas oma poliitilises avalduses, et elanikele antakse 2023. aastal sama summa ja veel üheks aastaks 10 000 Macau pataaka suurune erandlik tarbimistoetus. Poliitilises avalduses teatati ka ajutisest tööhõivetoetuste kavast tööandjatele, kes värbavad töötuid kohalikke elanikke. Jõukuse jagamise kava ei hõlma võõrtöötajatest koduabilisi.

2022. aasta juunis võttis seadusandlik kogu vastu **muudetud hasartmänguseaduse**, muutes sellega rangemaks kasiinode käitamise eeskirjad. Muudetud seaduse kohaselt on erihalduspiirkonna juhil lubatud lõpetada kasiino kontsessioonileping, tuues põhjuseks ohu riiklikule julgeolekule. Samuti on selles seaduses sätestatud uued poliitikaeesmärgid tõkestada ebaseaduslikke piiriüleseid kapitalivooge ja võidelda hasartmängutegevusega seotud rahapesu vastu. Seega on seaduses käsitletud keskvalitsuse tõstatatud mureküsimusid. Seadusega edendatakse ka majanduse mitmekesistamist – hasartmänguettevõtjad on kohustatud esitama investeerimiskava, mille eesmärk on mitmekesistada majandust. Muudetud seadusega on lühendatud kasiino käitamise kontsessiooni kehtivusaega poole võrra kümnele aastale, piiratud mängulaudade ja elektrooniliste mänguautomaatide arvu ning keelatud allkontsessioonid. Iga kolme aasta tagant hinnatakse kontsessioonäride tulemuslikkust. Seadusega on suurendatud 1 % võrra (40 %-le) hasartmängumaksu ja kehtestatud minimaalne iga-aastane makse. Varasema 10 % asemel peab 15 % aktsiakapitalist kuuluma kasiino tegevdirektorile (kes peab olema Macau alaline elanik).

Muudetud seadus sisaldab rangemaid **hasartmängutegevuse edendamise** norme. Müügiedendajad tohivad osutada teenuseid vaid ühele kasiino kontsessioonärile ning tulu jagamise kokkulepped müügiedendajate ja kasiinode vahel ei ole enam lubatud. Sarnaste kavatsustega võttis seadusandlik kogu detsembris vastu hasartmängude kasutamise korra. Valitsuse hinnangu kohaselt

on see kord, mida nimetatakse ka hasartmängureiside seaduseks, kaasa toonud hasartmängureiside märkimisväärse vähenemise (ligikaudu 80 %).

Hasartmängukontsessioonide kehtivusaeg lõppes 2022. aasta lõpus. Valitus korraldas avaliku pakkumismenetluse, et sõlmida kooskõlas muudetud hasartmänguseadusega uued kontsessioonilepingud. Uued kontsessioonid hakkasid kehtima 2023. aasta jaanuaris ja nende kehtivusaeg on kümme aastat. Kuus turgu valitsevat hasartmängukorraldajat säilitasid oma kontsessiooni. Seitsmendat pakkujat – üleilmse hasartmängukonglomeraadi Genting Malaysia üht üksust – ei saanud pakkumismenetluses edu. Iga hasartmängukorraldaja pidi esitama investeerimiskava hinnangulises kogusummas 120 miljardit Macau pataakat (14,4 miljardit eurot), mis hõlmas hasartmängudega mitteseotud tegevuse edendamist kooskõlas mitmekesistamise strateegiaga.

Majanduse mitmekesistamise strateegia eesmärk on arendada selliseid majandusharusid nagu hasartmängudega mitteseotud turism, konverentsid ja näitused, tervishoid (sh traditsiooniline Hiina meditsiin), finantsteenused ning teadus ja tehnoloogia. Hoolimata viimastel aastatel toimunud kahanemisest jäi umbes pool linna COVID-19 pandeemia eelsest SKPst ikkagi hasartmängusektori arvele. Erihalduspiirkonna juht Ho Iat-Seng kohustus oma poliitilises avalduses suurendama muude sektorite panust SKPsse 60 %ni.

Finantsteenuste valdkonnas on ametiasutused võtnud eesmärgi arendada kohalikku võlakirjaturgu (sh rohelisi võlakirju ja võlakirjade noteerimist mandri-Hiina asutuste ja äriühingute poolt), varahalduse ja kapitalirendiga seotud tegevust, investeerimispanchandust ja piiriüleseid renminbi-arveldusi. Selle saavutamiseks reformib valitsus kohaliku finantssüsteemi õigusraamistikku ja arendab Macau finantsturutaristut. Seadusandlik kogu võttis vastu uue avatud investeerimisfondide seaduse, et pakkuda avaliku sektori ja finantsasutustele vara üleandmise mudeleid, vara planeerimise võimalusi ning mitmekesiseid finants- ja kindlustuslahendusi. 2022. aasta detsembri seisuga on emiteeritud Macau väärtpaberite keskodepositooriumis 13 võlaväärtpaberit, peamiselt Mandri-Hiina pankade ja valitsusasutuste poolt.

Macau võlakirjade noteerimise ja võlakirjadega kauplemise platvormil Chongwa (Macao) Financial Assets Transaction, S.A. (MOX) on alates selle loomisest 2018. aastal noteeritud platvormi esindajate sõnul võlakirju 350 miljardi Macau pataaka (41,9 miljardi euro) väärtuses. 2022. aasta märtsis kirjutasid MOX ja Luxembourgigi börs alla koostöölepingule, olles allkirjastanud 2020. aasta jaanuaris vastastikuse mõistmise memorandumid. Koostöölepingu peamine eesmärk on muuta MOXil noteeritud väärtpaberid rahvusvahelistele investoritele nähtavamaks.

Majandusintegratsioon Mandri-Hiinaga

Kuna aasta lõpuks oli enamik pandeemiaga seotud piiranguid kaotatud, püüdis Macau taastada oma positsiooni turismi- ja vabaajakeskusena ning areneda eelkõige Mandri-Hiina ja portugali keelsete riikide vaheliseks äri- ja finantsteenuste keskuseks.

2022. aasta septembris leppisid Macau ja Guangdongi provints kokku, et tugevdavad koostööd meditsiiniseadmete järelevalve, sotsiaalkindlustuse ja avalike teenuste, hariduse ja innovatsiooni valdkonnas.

Guangdongi ja Macau põhjaliku koostöö piirkond on Mandri-Hiinas Hengqinis asuv ligikaudu 100 km² suurune ala, mida haldavad ühiselt Guangdong ja Macau¹⁶. Selle eesmärk on võimaldada Macau majandusel mitmekesistuda ning süvendada majanduslikku ja õiguslikku integratsiooni Mandri-Hiinaga kooskõlas eespool nimetatud Hiina 14. viisaastakuplaani prioriteetidega.

Macau integreerimine Mandri-Hiinaga hoogustus märkimisväärselt detsembris, mil keskvalitsus teatas, et alates 1. jaanuarist 2023 on Macau sõidukitel, mida ei kasutata ärilisel otstarbel, lubatud siseneda Macau sõidukite põhja suunas liikumise poliitika alusel Guangdongi provintsi.

III. Macau ja Mandri-Hiina vahelised suhted

Pärast oktoobris toimunud Hiina Kommunistliku Partei 20. rahvuskongressi kutsus erihalduspiirkonna juht Ho Iat-Seng kohaliku ühiskonna eri sektoreid üles uurima „20. rahvuskongressi vaimu“¹⁷.

Ho Iat-Seng kohtus 2022. aastal president Xi Jinpingiga kahel korral: Hongkongi Hiinale üleandmise 25. aastapäeva tähistamise raames ja Pekingisse tehtud ametireisi käigus.

2022. aastal toimusid olulised muudatused personalis: märtsis määras Hiina Rahvavabariigi keskvalitsus oma kontaktbüroo endise direktori Fu Ziyingi riiklikuks julgeolekunõustajaks Macau riikliku julgeoleku kaitsmise komitee juurde ning mais määrati Fujiani provintsi endine asekuuberner ja kontaktbüroo asedirektor Zheng Xincong kontaktbüroo direktoriks ja riikliku julgeoleku nõustajaks.

¹⁶ Hengqini koostööpiirkond asub Mandri-Hiina linna Zhuhai lõunaservas. Macaust eraldab piirkonda üksnes veeriba ja kahte ala ühendab omavahel sild.

¹⁷ <https://macaudailytimes.com.mo/ho-iat-seng-to-fully-implement-spirit-of-national-congress-report.html>.

IV. ELi ja Macau kahepoolsed suhted ja koostöö 2022. aastal

1992. aastal sõlmitud Euroopa Majandusühenduse ja Macau vahelise kaubandus- ja koostöölepingu eesmärk on tugevdada veelgi ELi ja Macau vahelisi suhteid. Leping hõlmab kaubandus-, majandus-, teadus- ja tehnoloogiakoostööd.

ELi-Macau ühiskomitee annab võimaluse Macau ja ELi vaheliseks dialoogiks mitmes valdkonnas. 2019. aastal peeti **ühiskomitee 23. koosolek**, kuid pärast seda ei ole ühtki koosolekut toimunud, kuigi EL on seda taotlenud.

2022. aasta esimese üheteistkümne kuuga sai **EList Mandri-Hiina asemel Macau suurim kaubavahetuspartner**. ELi osa erihalduspiirkonna kogukaubanduses oli sel ajavahemikul 30 %. ELi ja Macau vaheline kahepoolne kaubandus koosneb peaaegu täielikult (üle 95 %) ELi ekspordist – EList on pärit ligikaudu 33 % Macau impordist.

Eurostati andmete põhjal ulatus **ELi kahepoolne kaubavahetus Macauga** 2022. aasta esimesel üheteistkümnel kuul 1 147 miljoni euroni (alla 1 % kasv 2021. aasta jooksul). ELi eksport Macausse, mis hõlmas peamiselt luksuskaupu, nahktooteid, rõivaid, kellasid ja ehteid, ulatus 1 100 miljoni euroni ja tõi kaasa 1 053 miljoni euro suuruse kaubandusbilansi ülejäägi.

EL oli 2021. aastal Hongkongi, Mandri-Hiina ja USA järel **Macau suuruselt neljas välisinvesteeringute allikas** (kui jätta kõrvale *offshore*-rahanduskeskused). Macau ametliku statistika kohaselt langes ELi arvele 5,8 % 2021. aasta välismaiste otseinvesteeringute kogumahust (*offshore*-rahanduskeskusi arvesse võtmata). 88 % ELi investeeringutest erihalduspiirkonnas tegi Portugal. Eurostati andmetel oli ELi Macausse suunatud välismaiste otseinvesteeringute maht 2021. aasta lõpu seisuga 1,42 miljardit eurot,¹⁸ samal ajal kui Macau ELi suunatud välismaiste otseinvesteeringute maht oli 1,85 miljardit eurot.

¹⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_FDI6_GEO__custom_6643309/default/table?lang=en.